

Ponedjeljak, 18. jul 2005.
Svedok Božidar Delić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 14.18 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Na samom početku moram da kažem da sudija Kwon (Kwon) ne može da bude danas sa nama, pa ćemo sudija Bonomi (Bonomy) i ja da nastavimo sa sednicom u skladu sa odredbama Pravila 15bis. Gospodine Cariću, vidim da ste vi danas ovde došli s pomoćnicima.

PREDSTAVNIK VLADE SRBIJE I CRNE GORE CARIĆ: Da. S moje leve strane je gospodin Ivo Rolović, on je pravni zastupnik, drugi je Svetislav Rabrenović. On je savetnik u Nacionalnom savetu za saradnju sa Međunarodnim sudom. Mi danas ovde zastupamo Vladu Srbije i Crne Gore, za potrebe ovog suđenja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice)?

TUŽILAC NAJS: Ja nemam ništa da dodam osim što mogu da vam kažem da je prevodilačka služba dostavila prevode više dokumenata. Svi ti dokumenti su odlomci iz raznih dokumenata. Selektirane odlomke koji su ovde prevedeni, odabrala je Srbija i Crna Gora. Vidim da smo na javnoj sednici i pretpostavljam da to Srbija i Crna Gora želi, ali nisam siguran.

SUDIJA ROBINSON: Na početku zasedanja smo na javnoj sednici. Međutim, mislim da kad budemo slušali argumente Srbije i Crne

Gore, da ćemo da budemo na privatnoj sednici. Da, molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, izvolite, nastavite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prošle nedelje smo odstupili od hronološkog sleda događaja i to lokaciju po lokaciju i ja sam vam postavio neka pitanja o tome da su sve vaše kolege napisale izjave iz kojih proizilazi da je knjigu "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told) napisala Nataša Kandić. Vi nam niste ponudili objašnjenje kako to da se u svim tim izjavama čini jedna te ista pogreška. Jeste li uspeli o tome nešto više da razmislite?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se mene lično tiče, bitan je sadržaj knjige, a ne ko je napisao, znači. Uglavnom u knjizi se pominje Fond za humanitarno pravo, znači da je knjigu u našoj zemlji izdao Fond za humanitarno pravo, a na njegovom čelu se nalazi, koliko ja znam, još uvek Nataša Kandić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi svi nju ne volite zato što ona prisiljava Srbe da se suoče sa sopstvenom istorijom, zar ne? Ona ne negira stvari kao ostali.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Za sve ovo o čemu vi govorite apsolutno je nebitan moj lični stav prema gospođi Kandić, jer ja tu osobu ne poznajem i nisam je nikada sreo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ipak, vi ste ovde doneli te izjave, izjave vaših kolega u kojima se izražavaju vrlo oštri pogledi prema njoj. U

jednoj izjavi piše "Ona mi se gadi i zato nisam čitao knjigu". Vi ste se opredelili da ovde prezentirate taj materijal. Zar nisam u pravu kada kažem da Srbi ne podnose Natašu Kandić zato što ih ona prisiljava da se suoče sa sopstvenom istorijom, a oni bi to radije izbegli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Niste u pravu, jer od mene tražite da ja odgovorim šta misle svi Srbi. Ja znam šta mislim ja i odgovaram za ono šta ja mislim i za ono šta ja govorim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim sudskog poslužitelja da knjigu "Kako viđeno, tako rečeno" stavi na grafoskop. Časni Sude, vi, naravno, znate da mi nemamo srpsku verziju. Nismo je imali prošle nedelje, nemamo je ni sada, ali je ova verzija sada na grafoskopu. Pogledajmo prvu stranu. Ovo je dakle verzija ne engleskom i tu piše "Kosovo - kako viđeno, tako rečeno", analiza nalaza o ljudskim pravima Kosovske verifikacione misije OEBS-a (OSCE Kosovo Verification Mission)". Sledeću stranu molim. Zatim sadržaj. Preskočićemo sadržaj. Ovde je uvod u kome piše: "Ovaj izveštaj je rezultat nesebičnih napora mnogih ljudi koji su privrženi odbrani ljudskih prava. Pre svega, to su muškarci i žene iz Kosovske verifikacione misije OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe)" i tako dalje, i tako dalje. Sledeću stranu molim. Rezime. Preskočićemo rezime. Molim da okrenete nekoliko strana, da. Još dalje, još dalje. Da, evo ga uvod. Zaustavimo se ovde. Tu piše: "Prilikom pisanja ovog izveštaja, analitička metodologija koju je primenjivala Misija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava, zasnivala se na bazi podataka koje je prikupila Kosovska verifikaciona misija". Dakle, na engleskom su to prve stranice ovog dokumenta. Vi ste u vašim izjavama rekli da ste to pročitali, a mislite da je to napisala Nataša Kandić. Recite nam sada jeste li vi svi to zaista pročitali ili vam je te vaše izjave neko drugi napisao?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, to šta vi govorite je apsolutno smešno. Knjiga koju sam ja čitao, znači nije ova knjiga. Znači korice su sasvim drugačije, crvene boje i ja sam tu knjigu pročitao, posebno delove koji se odnose na moju zonu. A čitao sam, znači, delom i ostale zone Kosova i Metohije. Samo da pogledam još sadržaj da li ide po regionima, onako kako to ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, jeste, ide.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Unutra knjiga, znači, ide, otprilike, po regionima, ali knjiga je sasvim, znači korice su sasvim drugačije i što se tiče ovog početka, nisam siguran da je to tako. Bitno je da sam pročitao sve ono šta se odnosi na moju zonu i da je to pročitao svaki od mojih starešina. I verovatno i dosta toga i šire. Prema tome vaša tvrdnja da je neko drugi pisao te izjave ili da ljudi nisu čitali tu knjigu, apsolutno ne stoji. Pošto mi nismo imali na raspolaganju puno knjiga, svaki starešina je tražio da iz knjige isfotokopira onaj deo koji se odnosi na njegovu zonu i to je bilo moguće to ... Dok je bila knjiga kod mene, a bila je, znači, jedno vreme ... Knjiga je postojala, znači, u ovome ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa objasnite mi onda ovo. Naime, moramo da razumemo pravičnost, objektivnost, neutralnost procesa u kome vi koji ste sedeli oko tog stola, ste i napravili vaše izjave. Ko je to među vama svima vama objasnio da je autor te knjige Nataša Kandić? Neko je to morao da kaže, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: S obzirom da je u knjizi, da je pomenuto da je knigu kod nas izdao Fond za humanitarno pravo, ljudi su zaključke izvodili za sebe. Prema tome, ja nikome svakako nisam stavio u usta da je to knjiga Nataše Kandić. Ali, znači, kod nas je knjigu preveo i izdao Fond za humanitarno pravo. A kod nas ljudi ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Molim da mi se knjiga vrati nazad. Idemo na sledeću temu. Vi ste u okviru materijala koji ste ovamo doneli, a optuženi traži da se sud na te materijale oslanja, doneli i više televizijskih snimaka Radio-televizije Srbije. I sećate se da kad sam ja postavljao pitanja o novinarima koji su napravili te snimke, vi ste se odmah setili njihovih imena. Recite nam kako to da vi možete da garantujete pouzdanost materijala Radio-televizije Srbije?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Apsolutno mogu 100 posto, ovaj, garantovati za te materijale, jer su materijali napravljeni u mojoj zoni i jer ih je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne. Čekajte da vam objasnim. Da vam kažem šta sam tačno mislio kada sam rekao "garantovati". Da podelimo to u delove. Prvo, jeste li vi bili prisutni tamo zajedno sa tim novinarima kada su oni snimali intervjuje koje smo videli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam vam rekao svaki put kada sam bio prisutan, čak ste u nekim materijalima mogli i da vidite da ja, znači, sam direktno prisutan na licu mesta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videli smo mnogo materijala i recite nam sada tačno gde ste vi bili prisutni, jer ponekad se ne vidite na snimku? Recite nam gde ste bili prisutni?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Bio sam prisutan, znači i vidi se moja slika sa verifikatorima, znači, na objektu Krbos. To je 3. ili 4. decembra. Bio sam prisutan, znači, 14. decembra, takođe 1998. godine. Takođe ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda nećemo nužno da se setimo mesta kad kažete ime mesta. Međutim svi ćemo da se setimo slika. Neke od njih su vrlo upečatljive, kao, na primer, oni koji su kopali rovove. Recite nam, dakle, na kojim ste vi mestima bili prisutni, jer vi se toga sigurno sećate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako da se sećam. Bio sam prisutan, znači, kada je gađana kolona. Znači bio sam tamo na licu mesta. Bio sam prisutan na Paštriku (Pashtrik) kada je ona velika količina naoružanja, ovaj, pronađena. Bio sam prisutan nekoliko dana pre toga, takođe na Paštriku, kada je pronađena manja količina naoružanja, a kada je ubijeno osam terorista.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još negde?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kako mislite ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja se, recimo, sećam onih koji su kopali rovove. Jeste li vi bili tamo prisutni?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne. Tamo nisam bio prisutan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A selo Zjum (Zym)? Jeste li tamo bili prisutni?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ne, pa komandant brigade ... Nije njegov posao, znači, da prati jednu televizijsku ekipu. Ali, znači ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa često ste bili na liniji fronta. Oprostite što vas to pitam, ali mislim da imamo još jedno mesto. Tamo gde se vide majka i ćerka. Majka govori, ali videli smo i njenu ćerku ili je to bio sin. Jeste li bili tamo prisutni?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam bio prisutan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Hajde da se onda sad bavimo onim lokacijama gde ste vi bili prisutni. Recite nam kako to da vi garantujete za te lokacije, jer vi te snimke prezentirate ovde kao dokaze na koje ovo Pretresno veće mora da se osloni? Recite nam zašto se mi moramo da se oslonimo na te dokaze?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam, znači, doneo znači filmske materijale koje je snimila televizija koja postoji u Prizrenu (Prizren), to je Studio Prizren. Znači, znam urednika koje je uvek bio prisutan, znam snimatelja koji je takođe bio prisutan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako se on zove?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači urednik se zove Borivoje Ugrinović i danas radi u televiziji ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Dobro. Stanimo malo ovde na trenutak. Da li vi kažete da je gospodin Ugrinović bio prisutan prilikom snimanja svih tih inserata? Ovde konkretno govorim o ženi i ćerki, ljudi kopaju rovove i video snimak na kome govori jedan doktor. Razmislite o tome, pokušajte da se setite i budite pažljivi kada odgovarate. Da li je gospodin Ugrinović bio prisutan na svim tim mestima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Trebalo bi pustiti snimke, jer vrlo često se čuje i njegov glas, ali bez njega, znači snimanje nije moglo da se obavi i ja mislim da je bio prisutan na svim snimanjima. A bio je prisutan uvek tamo gde sam bio prisutan i ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Sada govorite o onim snimanjima gde niste bili prisutni. Recite nam ko je bio onaj drugi čovek, osim gospodina Ugrinovića, onaj drugi novinar?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Drugi novinar je Šanjević. Ne mogu da se setim imena. On je takođe i danas u Radio-televiziji Srbije, ali u Beogradu, a Ugrinović je u Radio-televiziji Srbije, ali u Nišu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Radio-televiziji Srbije je emitovala programe koje mnogi nisu podnosili, zato jer su oni u ime i za račun ovog optuženog emitovali mržnju tokom svih tih nesretnih događaja. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je samo vaše mišljenje. Radio-televizija Srbije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon pada ovog optuženog, emitovani su mnogi programi i televizijske emisije u kojima se objašnjava kako je Radio-televiziju Srbije on koristio kao instrument propagande. Tačno ili netačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pazite, Radio-televizija Srbije je profesionalna institucija koja iza sebe ima, znači, jednu, znači vrlo bogatu profesionalnu, znači, istoriju. Prema tome, profesionalci ne mogu dozvoliti nijednom političaru, znači, da njihov profesionalni integritet ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako to vi znate, kao general? Kako vi to tako dobro znate, generale?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to sigurno znam bolje od vas, jer sam tu radio-televiziju gledao, a takođe sam nekad bio u prilici da gledam i "Si-En-En" (CNN) i "Bi-Bi-Si" (BBC). Prema tome, u vreme rata sigurno da je radio-televizija izveštavala, znači, istinitije nego što je to radio CNN i Džejmi Šej (Jamie Shea) kao portparol NATO. Uostalom zbog toga je ta televizija i bombardovana i svi njezini repertori širom zemlje, da ne bi širila istinu, a ne laž, kako vi kažete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš sud o RTS-u, da li je on zasnovan na

gledanju programa nakon pada ovog optuženog, programima koji su govorili o tome da je to bio instrument mržnje ili se vi niste gnjavili tim da gledate i te emisije? Časni Sude, o tome možete da pronađete detaljnije informacije u izveštaju gospodina de la Brosa (Renaud De La Brosse).

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako da sam gledao televiziju, kako pre, tako i kasnije. Došli su neki drugi ljudi koji podržavaju, znači, neka druga politička opredeljenja, a, na kraju krajeva, ovaj, o tome svaki čovek pojedinačno zauzima svoje mišljenje. Smatram da i danas Radio-televizija Srbije profesionalno izveštava, znači, o svim događajima u zemlji, kao što je to činila i ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dve stvari, uopšteno, o RTS-u i o medijima uopšte. Tačno je da je nedugo nakon početka bombardovanja NATO pakta, jedan ugledni novinar, Slavko Ćuruvija, ubijen bez ikakvog pravog razloga dok je bio u društvu svoje supruge, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. Ja tu informaciju nisam imao u to vreme, ali kasnije se mnogo pisalo u zemlji o tom novinaru i o njegovom ubistvu i dok sam ja bio ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ubio ga je MUP, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa izgleda da vi to bolje znate nego MUP u Srbiji. Znači nije dokazano i nije još njegov ubica pronađen. Makar nije bio dok sam ja bio u Beogradu. To su vaše insinucije, potpuno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nema nijednog drugog kandidata za ubicu Slavka Ćuruvije osim MUP-a Srbije?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi apsolutno iznosite netačne stavove. Znači, MUP Srbije radi na rasvetljavanju toga događaja. Pa pogotovo sad taj MUP, o kome vi govorite i koji se promenio posle dolaska, odlaska, znači ovoga optuženog sa vlasti i da ima bilo kakvih saznanja, mi bismo to u ovoj zemlji znali. Mi smo sigurno za to više zainteresovani nego vi. To je jedno od nerazjašnjenih ubistava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Albanske novine "Koha Ditore" (Koha

Ditore) prestale su sa izlaženjem, pod prisilom, 23. marta, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je, znači, činjenica sa kojom nisam upoznat. Albanske novine ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Onda idemo dalje. Da li vam je poznato da su se na Radio-televiziji Srbije u jednoj insceniranoj situaciji pojavili Ibrahim Rugova (Ibrahim Rugova) i ovaj optuženi? Sećate se toga, vi ste tada sigurno bili na Kosovu? Sigurno vas je to interesovalo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa morate mi reći datum kada je to bilo?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Negde pred kraj bombardovanja. Nisam siguran za tačan datum. Uzgred, ovo je paragraf 99 izveštaja sudskog veštaka o propagandi i tu piše: "Odveden iz svoje kuće u Prištini (Prishtine) koja je bila pod prismotrom. Glavni razlog ovog čudnog, nerealnog sastanka bio je to da se ljudi navedu da veruju da Srbi žele ponovo da započnu sa pregovorima u vreme kada se etničko čišćenje na terenu pojačavalo". Kraj citata. Jeste li videli televizijski snimak susreta između Ibrahima Rugove i ovog optuženog?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa tu televizijsku snimku nije mogao niko videti pošto ste nam porušili sve repetitore, pošto je NATO porušio sve repetitore. A znam da je, iz kasnijeg perioda, da je do tog susreta došlo. Međutim, Ibrahim Rugova je, znači, živ upravo zbog toga što je u toku rata obezbeđivan od snaga bezbednosti, inače bi bio ubijen od strane OVK .

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vrat ćemo se sutra još na pitanje medija i televizije. Stvarnost je takva da ste vi u vojsci funkcionisali unutar jedne policijske države koju je podržavala jedna propagandna mašina, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi imate potpuno krivo i jedno užasno nepoznavanje situacije u našoj zemlji, a ako želite da vam to i dokažem dokazima, jer vi pričate samo priče, a ja kažem da to vidimo kako izgleda sa dokazima, sa papirima, sa dokumentima, koje vi svakako ne želite da vidite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imali ste nešto vremena da razmislite o našim pitanjima od prošle nedelje. Dakle, jeste li doneli još neke dodatne dokumente? Jeste li možda u svom hotelu pronašli još neke dodatne dokumente koji su relevantni za pitanja kojima se mi ovde bavimo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sve zavisi od pitanja koja postavljate. Ja sigurno imam, što kaže, stotinu odgovora na vaša pitanja, a imam i potreban broj dokumenata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi vas o tome pitamo još od samog početka mog ispitivanja. Imate li, na primer, sa sobom svoj ratni dnevnik?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao da svoju dokumentaciju koristim onda kada određeni period ili određeni događaj, ovaj, vi pomenete, jer ja ovde ne želim da pričam prazne priče. Znači svoju priču i svoj odgovor želim, znači, da potkrepim sa dokumentom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moje pitanje je bilo veoma jednostavno, gospodine Deliću. Imate li sa sobom ratni dnevnik? Da ili ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Imam sa sobom ratni dnevnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je onaj dnevnik koji tražimo već, koliko godina: dve godine, tri godine, ne znam sad tačno? Recite nam gde je taj ratni dnevnik bio prošle nedelje? Da li je bio u vašoj hotelskoj sobi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Moj ratni dnevnik je, znači, uvek bio sa mnom i uvek je ovde, vidite, pored mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koji period pokriva taj dnevnik?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim da ipak ne treba 10 puta da vam objašnjavam jednu istu stvar. Ako se kaže "ratni dnevnik", onda on pokriva period rata. Zna se kad je rat počeo i zna se kad se rat završio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Koje druge dokumente iz tog perioda vi imate? Jer objašnjavali ste nam kako su neki drugi dokumenti

različiti od ratnog dnevnika, pa me i oni isto zanimaju. Dakle, šta imate iz tog ratnog perioda ovde sa sobom? Vidite, koliko se ja sećam, mislim i gospodin Ku (Philip Coe), pa i Pretresno veće, prošle nedelje ste nam ovde rekli da imate neku svoju ličnu beležnicu sa sobom. Niste nam rekli da ovde imate i formalni ratni dnevnik vaše brigade. Koji to vi tačno dokument imate ovde?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ako sam rekao da imam beležnicu, to je to u kojoj ... Koju sam pošeo da pišem, znači, ovde u hotelu, pripremajući se za svedočenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogu li to da pogledam?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa rekao sam da to nije nikakva tajna još prvog dana. Možete da pogledate kad god hoćete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogu li da pogledam ratni dnevnik, dakle dokument za koji ste vi sada rekli da ga imate i da je to ratni dnevnik. Molim vas lepo, mogu li da ga vidim?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Možete ga videti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hoćete li, molim vas, da ga izvadite iz vaše aktovke i da ga predate sudskom poslužitelju. Svedok je predao uvezanu fotokopiju jednog dokumenta napisanog ćirilicom koji pokriva period od 24. marta do poslednjeg datuma koji ovog trenutka ne mogu da pronađem, ali budući da ga svedok sada ne koristi, ja ću da ga dam, uz njegovu dozvolu i dozvolu Pretresnog veća, mojim kolegama i da ga zadržim ovde sada kako bi njim mogao da se služim tokom mog unakrsnog ispitivanja, a gde će taj dokument na kraju da završi, to ćemo da rešimo kasnije.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da vam nešto kažem: vi nemate moje dopuštenje, znači, da ... Neka o tome odluči Pretresno veće. Ja sam taj dokument doneo, znači, za drugu svrhu, ukoliko ga bude tražila Odbrana. Prema tome, vi možete da uzmete taj dokument i može tako da odredi Pretresno veće, ali bez mog dopuštenja. Znači možete da ga uzmete na silu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo šta vi to tačno kažete. Vi ste

ovde doneli fotokopiju, lepo uvezanu, dokumenta za koji kažete da sadrži vaše beleške iz relevantnog perioda. Međutim, vi ste to spremni da date samo Odbrani, a dobrovoljno to niste spremni da date, niti Sudu, niti Tužilaštvu. Da li je to zaista vaš stav?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Do sada nismo ni jednom jedinom rečju, nijednom tačkom, znači, dotakli moj, znači, ratni dnevnik. I vi prvo ne razumete šta je ratni dnevnik. To nisu moje beleške. Prvo, to nisu moje beleške. To su beleške, znači, oficira koji je vodio ratni dnevnik i koji je, znači, jedan određeni, u jednom određenom periodu toga dana dežurao, znači pored telefona. Znači, nijednu reč ja u taj dnevnik nisam zapisao lično. To je ratni dnevnik jedinice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Dobro. Onda kad ste prošle nedelje govorili o ličnoj beležnici koja pokriva isti taj period, mogu li sada da vidim tu beležnicu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja nemam osobnu bilježnicu koja pokriva taj period i to nikada nisam rekao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo dalje. Moje poslednje pitanje o Radio-televiziji Srbije, to je tema na koju ćemo sutra da se vratimo, je sledeće: gospodine Deliću, ispravite me ako grešim, vi ste ovde prezentirali materijal Radio-televizije Srbije, pod pretpostavkom da su ti novinari, koje vi poznajete, ljudi od takvog integriteta da sve šta su oni snimili mora da bude pouzdano, da li je to jedan dobar rezime stava koji želite da iznesete sudijama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako. To su vrlo profesionalni i odgovorni ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. A sada jedno drugo pitanje. Pre toga, vi shvatate, zar ne, da materijal koji vi ovde prezentirate, izjave vaših potčinjenih, izjave ljudi sa kojima je razgovarano i drugi dokumenti, da je za sve te dokumente važan njihov integritet. Drugim rečima, to očigledno moraju da budu dokumenti na koje ovaj Sud može slobodno da se osloni. Da li razumete to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, u potpunosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada ako pogledamo fasciklu broj 6, tabulator 444 ... Otvorite prvo to, pa ću onda da vam postavim nekoliko pitanja. Vi ste nam ovde putem raznih dokumenata ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Koji tabulator?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 444. Pre nego što pogledamo taj konkretan dokument, vi možete da potvrdite da je vaš sistem izveštavanja išao do vas, a od vas prema gore prema Prištinskom korpusu i da je taj sistem izveštavanja omogućio da se celokupna slika situacije na terenu pažljivo zabeleži, evidentira i zatim prenese dalje. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. Svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I, u stvari, bila je vaša dužnost, i vas i policije, ali u svakom slučaju bila je vaša dužnost da zabeležite sve ono šta je uticalo na bezbednosnu situaciju na Kosovu u to vreme, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam odgovoran za svoju zonu. Znači, kad izveštavam pretpostavljenog ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Iako mi nismo videli propratni materijal zbog mnoštva tog materijala koji postoji, vi i vaši oficiri ste bili u stanju da pripremite ove razne izjave u kojima iznosite ono šta vi smatrate da se desilo, a u vezi sa optužnicom protiv ovog optuženog.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kada su rađeni ti materijali, rađeni su, znači, po zahtevu i po naređenju, znači, Komisije za saradnju sa Haškim tribunalom. Prema tome, ovaj optuženi nije pominjan i niko od nas nema saznanja da je to rađeno zbog njega. Rađeno je zbog objašnjavanja pojedinih događaja koji se pominju u optužnici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, sada bih hteo da pređemo na pitanje kretanja stanovništva. Pogledajmo ovaj dokument. To je dokument iz vaše kolekcije, datum je 30. mart, dakle nekoliko dana nakon što su počeli događaji, vidimo da se radi o dokumentu Lazarevića 444.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je zapovest. To nije dokument Lazarevića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja mislim da jeste. Tako je: “Naređujem da se za svo stanovništvo koje napušta ugrožena područja omogući nesmetan prolaz na pravcima koji sa teritorije Kosova i Metohije vode prema Albaniji (Albania) i Makedoniji”. Dakle ovde se spominje kretanje stanovništva i, drugim rečima, tu se kaže “pustite ih da prođu”. Da li se sećate tog naređenja?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Jasno. Sećam se tog naređenja. Evo ga ovde ispred mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Drugim rečima, tu se kaže da se puste da odu.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Tu se govori, znači, o merama koje jedinica treba da preduzme, znači, za zaštitu tog stanovništva i da mu se omogući, znači, da ide na pravcu na kome želi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, omogućiti im da odu na pravac na koji žele. Sada bih hteo da pogledamo jedan drugi dokument. Vi niste policajac, gospodine Deliću, ali bih pitao nešto o ljudima koji počinjavaju krivična dela: prilikom prikrivanja svojih tragova zaborave nešto šta bi uradili da su nevin. Molim da pogledamo sada ovaj dokument, datum je 20. Evo imamo kopije i za Pretresno veće. Časni sude, radi se o jednom novom dokumentu koji smo dobili od Vlade. Ovo je dokument Pavkovića. Vi niste sačinili ovaj dokument, ali nema veze. Datum je 20. april. Uzmite vremena da pogledate ovaj dokument. Mi ćemo da se pozabavimo samo jednim delom ovog dokumenta ili možda sa dva dela. Tu se opisuje neprijatelj za period 19. i 20. april. Ovaj dokument je od 20. aprila i tu tri paragrafa niže piše da ima između 6.000 i 8.000 pripadnika takozvane OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) u severozapadnoj Makedoniji. Da li ste našli taj deo? Mislim da se na jednom drugom mestu takođe spominje i kretanje određenih pojedinaca. U prethodnom paragrafu govori se o NATO snagama. Samo jedan trenutak, molim vas. Ako pogledamo drugu stranu, pod brojem dva, negde pri kraju, tu piše:

“19. i 20. aprila kroz raspored Trećeg bataljona 78. motorizovane brigade otprilike 3.000 ljudi je napustilo teritoriju i to u organizaciji i pratnji MUP-a Preševo”. Dakle ovde imamo jedno naređenje, odnosno jedan izveštaj, bolje reći. Mislim da ovaj dokument potiče od Pavkovića i da se tu navodi brojka od 3.000 ljudi. Molim vas da ostavite dokument ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nisam pronašao to o čemu vi govorite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je pod tačkom 2, pa onda 2.1 i onda ono šta je zabeleženo pod 19. i 20. aprilom. Da li ste našli taj deo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, našao sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih da ovaj dokument pogledamo iz jednog drugog razloga. Zadržite ga kod sebe, molim vas. Ali pomozite mi u vezi sa sledećim. U čitavoj ovoj vašoj dokumentaciji, na kom drugom mestu možemo da nađemo bilo šta o podacima, o broju izbeglica i o njihovim mukama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Postoji mnogo dokumenata gde se reguliše odnos vojske prema izbeglicama. Slično naređenje kokvo je napisao i general Lazarević, slično naređenje sam, na osnovu njegovog naređenja, napisao i ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde se spominju brojke, gde se spominju njihove nevolje, muke i kako to da se reši? Videli smo naređenje Pavkovića “pustite ih da odu”. Radi se o vašim sunarodnicima.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U mojoj zoni nisu imali posebnih nevolja. Znači, ako je trebala da se ukaže lekarska pomoć, lekarska pomoć je ukazana. Po naređenju generala Pavkovića proveravano je da li stanovništvo koje odlazi ima dovoljno hrane. Znači, sagledano je da ima hrane i ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde možemo da nađemo dokumente u kojima se govori da li treba da se ohrabre ili ne, kako treba da im se pomogne, gde treba da se pošalju, zašto treba da se pošalju kroz uske prolaze gde ima mina, prema jugozapadu, a ne nazad na područja gde bi možda bilo bezbednije da ostanu? Recite nam gde

možemo to da nađemo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ima ... To ima u raznim dokumentima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo su vaši dokumenti. Svih ovih osam registratora. Moguće da nam je nešto promaklo. Ali da li postoje dokumenti iz tog vremena koji se bave nevoljama izbeglica?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Izbeglice nisu problem vojske. Izbeglice su problem civilnih vlasti koje su funkcionisale. A izbeglice su samo prolazile kroz rejon vojske i vojska je bila dužna da obezbedi da se ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nije bilo nikakve potrebe, obaveze da zabeležite nešto o onim hiljadama izbeglica koje su ispratili vaši oficiri sa tog područja? Dakle nije bilo nikakve potrebe da se to zabeleži ili je istina da ste vi hteli da oni odu i ništa hteli da beležite njihove probleme?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je vaše mišljenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ja vas pitam. To nije moje mišljenje. Ja nemam mišljenje. Ja sam ovde da bih postavljao pitanja i želim da nam vi nešto kažete. Možda su nam ti dokumenti promakli. Možda se nešto nalazi u vašem ratnom dnevniku. U šta sada gledate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Istina je da nemate svoje mišljenje, ali često puta govorite napamet. Gledam ... Evo gledam ratni dnevnik svoga komandanta koji je bio na graničnom prelazu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan, znači, dokument iz tog perioda koji ste sad izvadili iz aktovke, a koji mi nismo videli i koji bi potpadao u naš zahtev za pomoć. O kom periodu se radi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovaj dokument ne potpada pod vaš zahtev za pomoć. Ovo je dokument bataljona, a pošto ste sada pitali neke stvari, da li možemo da ga stavimo na grafoskop i pročitatamo?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne odmah, budući da vam ja još uvek

postavljam pitanja. Mislim da niste odgovorili ... A, u stvari, možda i odgovarate na pitanje. Recite nam prvo čime se bavi taj dokument? O kakvom dokumentu se radi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ratni dnevnik moga komandanta na čijem pravcu se nalazio jedan granični prelaz, gde on, znači, zapisuje koliko kog dana izlazi izbeglica, koji su njihovi problemi i šta radi vojska.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi bismo rado to pogledali za koji trenutak. Da li imate još neke ratne dnevnike, nekih komandira bataljona, u vašoj aktovki?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nemam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo sad iznad nivoa komandanta bataljona. Idemo na vaš nivo. Zašto u vašim dokumentima nema ništa o nevoljama, o problemima i o broju izbeglica, budući da ste vi, kao visoko vojno lice, podnosili izveštaje prištinskoj komandi. Vaša obaveza je bila da ih informišete o onome šta se dešava na terenu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I te kako ima. Znači o problemima, o tome da je NATO bombardovao izbeglice i šta je učinila jedinica. Znači to sve stoji, znači u tim dnevnicima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi se ne sećate nijednog drugog dokumenta koji se bavi nevoljama izbeglica. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sećam se svakog dokumenta i postoje dokumenti u kojima se piše o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo jedan dokument koji ste možda privremeno zaboravili. Radi se o dokumentu 434 koji se nalazi u registratoru broj 7. Molim da se pronađe taj dokument. Da li se sećate mog pitanja koje sam vam postavio pre nekoliko trenutaka o integritetu dokumenata, zatim o radio izveštajima i onome šta su rekle vaše kolege? Da li se sećate da sam vas pitao o tome?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ću vam postaviti određena pitanja o integritetu ovog dokumenta koga se izgleda ne sećate. No pogledaj-

mo ga zajedno. Datum je 3. april 1999. godine, dakle samo sedam dana nakon početka bombardovanja. Da li se sećate ovog dokumenta?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako da se sećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemorate da dalje gledate ovaj dokument, ali nam recite zašto ste sačinili ovaj dokument, u koju svrhu i za koga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vidi se. Znači, dokument govori o stanju na teritoriji zone odgovornosti i upućeno je komandi Prištinskog korpusa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo zaglavlje ovog dokumenta. Vidimo broj pisan rukom, 1334/3. Možete li da nam objasnite numeraciju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači kada se dokument zavodi u kancelariji, dobija jedan od tih narednih brojeva, od narednih brojeva, znači, u knjizi za zavođenje koja se vodi, znači, u kancelariji brigade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači jedan od problema vezano za falsifikovanje nekog dokumenta, ukoliko bi se to uradilo, onda bi taj lažni dokument morao da nosi pravi broj, zar ne? Jer uvek postoji ta mogućnost da će neko da ima pristupa knjizi u kojoj se sve to zavodi i da će moći onda da vidi koji dokument prethodi, a koji dokument sledi tom dokumentu, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ova knjiga se vodi, znači, za godinu dana, znači sa ... Ova knjiga je, znači, za 1999. godinu. Ona je zaključena 1999. godine. Tu je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada kažete da su dokumenti u nizu, koji broj se menja? Da li je dokument pre broja 1334/3 1333/3 ili pak broj 1334/2?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pazite, ispred ovoga je, znači, 1334/2, 1334/1 najverovatnije, ako ... To je taj, znači, red. A iza ovoga možda ide 1334/4 ili ide novi broj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta znači "1334", ako budemo morali da se ovim bavimo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1.334, to je taj, to je delovodni broj. Znači pre toga je zavedno 1.334 dokumenta. Znači početkom godine, od januara počinje, znači, sa, recimo, rednim brojem 1. To znači da pre ovoga dokumenta je bilo više od 1.334 druga razna dokumenta, naređenja ili izveštaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moja greška. Ne shvatam zašto imamo tu povlaku. Moglo je da bude 1334, 1335, 1336 i tako dalje. Ali zašto ovde imamo ovaj niz? Jednostavno, to mi pokušavamo najbolje da shvatimo, samo ako možete to da nam objasnite?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Evo ovako. Znači, ukoliko dobijete dokument iz Prištinskog korpusa koji, recimo se odnosi na ovu situaciju, taj dokument ako se zavede pod rednim brojem 1334/1, onda sledeći dokument koji može da bude odgovor, može da bude 1334/2 ili ukoliko je to neka dopuna, 1334/3. Znači sve šta se odnosi na ovu sličnu situaciju, može da se zavede pod jednim brojem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo sigurno nije odgovor. Ovo čak nije ni upućeno nekome. Ovo je jednostavno sačinjeno radi zapisnika. To nije upućeno na nekoga. Tu samo stoji da se dostavlja komandi Prištinskog korpusa i da se stavlja *ad acta*. Pogledajmo sada ovaj dokument. Tu stoji da je kod Vrbnice prešlo nekih 280.000 lica, zatim na graničnom prelazu Čafa Prushit (Qafa e Prushit) između 20.000 i 25.000 lica, a zatim stoji da sama pojava izbeglica, posebno u tom broju, je bilo iznenađenje. Zašto ste to zapisali kad to uopšte nije bilo tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kako to vi mislite da to nije bilo tačno?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se da smo pogledali vašu doktorsku disertaciju i da smo videli da tamo na nekoliko mesta stoji da su izbeglice u ovakvim situacijama, jednostavno, neminovne? Da li se sećate toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U svim ratovima izbeglice su neminovne, samo radi se o tome ... Iznenađenje je što su izbeglice krenule

za Albaniju. Izbeglica je bilo i 1998. godine, ali one su bile interno raseljene, odnosno ostale su na teritoriji Kosova i Metohije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, osim onoga šta stoji u vašem radu, to ste isto rekli i prošle nedelje. U svakom ratu, bez obzira gde se on vodi, ima izbeglica i vi se sećate da smo pogledali razne dokumente o izbeglicama, dokumente međunarodnih organizacija i to koji potiču čak iz 1998. godine. Ono šta ste vi zapisali jeste da je sama pojava izbeglica bila za vas iznenađenje. Zbog čega ste to zapisali?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Niste dobro pročitali "Sama pojava izbeglica u tom broju, posebno u tom velikom broju je bilo iznenađenje". Nemojte samo polovično da čitate rečenicu. Iznenađenje je bilo da se pojave odjednom ogromne kolone izbeglica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je tehičko pitanje, u jednom smislu. Ja sam pročitao celu rečenicu prvi put, a drugi put sam vam namerno pročitao samo jedan deo, budući da tu stoji da je sama pojava izbeglica bilo iznenađenje. Sad ovaj dokument, bez obzira kada je napisan, da li je to, u stvari, bio pokušaj da prikrijete sopstvenu neodgovornost u odnosu na izbeglice?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: O mojoj neodgovornosti ili odgovornosti odlučivali su, znači, moji pretpostavljeni. To je samo vaše mišljenje. Znači, ja sam prema izbeglicama bio potpuno odgovoran, jer nijedan, znači, stanovnik koji je napuštao Kosovo i Metohiju, znači nije poginuo, znači dok je bio u mojoj zoni. Svi su bezbedno, po svom nahođenju, napustili moju zonu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako je ovaj dopis sačinjen? Da li ste ga diktitali nekome, da li ste ga vi otkucali na kompjuteru u "Word" formatu, da li je neko sačinio nacrt za vas, kako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa vidi se. Znači ako okrenete drugu stranicu, znači ... Pa komandanti se, ovaj, ne bave kucanjem dokumenata. Vidi se, znači, da je ovo kucala daktilograf brigade, Veljanovski Vera.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da li je ona kucala dok ste vi diktirali ili je ona to otkucala na osnovu vaših rukom napisanih beleški?
SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sad najverovatnije da je prekucala nešto što sam ja napisao rukom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ona dobar daktilograf?
SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ona je odličan daktilograf. To, kod nas se kaže "daktilograf prve klase".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Ako se vratimo na prvi paragraf, videćemo da se tu bavite sve većim brojem koji dolazi iz raznih delova Kosova, kako im je bilo dopušteno da odu u Albaniju bez ikakvih problema, da im se onda zabranio njihov ulazak, prvo u Makedoniju, a zatim u Albaniju, da su ogromne kolone izbeglica stajale na putu, a onda stoji: "Da je uz našu pomoć samo mali broj ljudi otišao nazad kući". Da li možete da pročitate samo taj deo na srpskom, kako bi se to onda ovde prevelo, budući da postoje neke nedoumce oko toga? Molim vas da glasno pročitate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: "Na naše insistiranje vratio se samo manji broj lica u svoja mesta življenja" ...

prevodioci: Malo sporije, hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li kažete da su oni insistirali da se vrate i da se samo mali broj vratio ili vi kažete da ste vi, u stvari, tu izdiktirali da se samo mali broj vratio, budući da ovo nije baš najjasnije.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je potpuno jasno: "Na naše insistiranje vratio se samo manji broj lica u svoja mesta življenja, a ostali su čekali da se dozvoli ulazak u Republiku Albaniju". Tu je pauza trajala dva do tri dana, kada je prekinut ulazak u Albaniju i to prekinut, znači, sa albanske strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo onda drugi paragraf, gde stoji: "Na osnovu razgovora došlo se do sledećih zaključaka". Recite nam zašto ste tako brzo, nakon početka NATO bombardovanja, ispitivali te ljude, odnosno sastavljali tu neku vrstu upitnika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nisam sastavljao nikakvu vrstu upitnika. Znači to je slobodan razgovor sa ljudima koji su napuštali zemlju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li postoji bilo kakav zapis o razgovorima sa ovim ljudima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne postoji zapis pošto sam razgovore vodio direktno ja i nije postojala nikakva potreba da o tome vodim neke beleške.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači sve ovo šta stoji u ovom dokumentu, dolazi iz vaših razgovora sa ljudima na raznim pravcima izlaza. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sa ljudima, sa policijom, sa lokalnim vlastima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ne samo sa izbeglicama. Jer vidite, ovde pod "A" piše: "Strah od predstojećih većih borbi koje se očekuju između naših snaga i snaga OVK i snaga NATO pakta". I zatim u poslednjoj rečenici u tom paragrafu stoji: "Na našu ponudu da idu za Srbiju, izjavljuju da je realno očekivati da tamo neće biti dobro prihvaćeni, jer su njihovi sunarodnici prouzrokovali rat". Da li mi na osnovu ovoga treba da zaključimo da su kosovski Albanci koji su napuštali Kosovo, vama rekli: "sve je to krivica naših sunarodnika i zato je opasno da mi idemo u Srbiju"?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Oni su verovatno mislili tačno ovako kako su i rekli. A ponuda je, znači, bila da ne idu za Albaniju, već da idu u Srbiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, oni su to vama tako rekli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da. Znači deo njih je to rekao tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I to sve proizlazi iz vaših ličnih razgovora s njima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, sve iz mojih ličnih razgovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzgred, zašto ste onda rekli “na osnovu razgovora koje smo vodili”?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja kažem da je ovo na osnovu mojih razgovora, ali sam razgovarao, već sam rekao, i sa pripadnicima MUP-a i sa lokalnom samoupravom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo dalje, jer ja vam kažem da je ovaj dokument ... U stvari, da pogledamo još malo. Ovde pod “B” kažete: “Jedam broj Šiptara izjavljuje da ide iz zemlje da ne bi bio mobilisan nasilno u redove OVK”. Zatim pod “C” kažete: “Veći broj izbeglih lica kaže da se plaši vojske i policije, a posebno da se plaše Arkanove vojske” i onda dalje, “verovatno je po sredi psihološko-propagandna aktivnost OVK”. Zašto vi to kažete? Da li je Arkan tamo bio ili njega i njegovih trupa tamo nije bilo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nikada nisam video nijednog pripadnika te Arkanove vojske, a od 1998. godine Albanci stalno pominju Arkanovu vojsku. A u mojoj zoni nikada nije bio ni jedan pripadnik te vojske, niti sam ga ja video, a nit’ bi dozvolio, znači, da u mojoj zoni takva nekakva vojska deluje. I ovo je sigurno bilo, znači, psihološko-propagandno delovanje koje je još 1998. godine bilo usmereno ka tome da se prijavljuju, znači, seljani u Oslobođilačku vojsku Kosova, jer su plašeni sa Arkanovom vojskom. Postoji drugi jedan dokument koji o tome govori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim potparagraf “D”: “Strah od NATO bombardovanja”, gde kažete: “Iako prvih dana nije bilo puno dejstva po civilnim objektima, već prvenstveno po vojnim ciljevima, smatramo da je ovaj strah takođe realan, mada ne možda u toj meri kako ga Šiptari ističu” i zatim kažete: “Većina izbeglih lica je sa sobom imala dovoljne količine hrane, posebno brašna i ulja” i zatim kažete: “Odnos policije i vojske prema licima u kolonama, prema zonama odgovornosti, je u celini bio korektan. Po izveštajima starešina, patrola MUP-a i vojske, manji broj pripadnika Vojske Jugoslavije i vojne policije pokušao je da od izbeglih lica oduzme stvari, prvenstveno novac ili vozila. Svi su slučajevi efikasno razrešeni, tako da je osam lica disciplinski kažnjeno” i tako dalje. Ono šta mene ovde zan-

ima, gospodine Deliću, kako to da u krizi 1998. godine i 1999. godine s kojom ste tada bili suočeni i kada ste pokazali tako malo interesa prema beleženju onoga šta se dešavalo izbeglicama, vi ste ipak odjednom napisali i ove detalje o disciplinskom kažnjavanju 3. aprila. Vi tada niste imali optužnicu da biste mogli da kažete šta je vojska sa njima učinila. Isto tako niste verovatno mogli da odgovorite na međunarodne prigovore u vezi s tim. Recite nam, dakle, zašto ste vi zabeležili ove detalje?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovi detalji govore o tome da je vojska, znači, efikasno radila protiv svih onih koji su, znači, kršili propise i koji su preduzeli, znači, neke nedozvoljene radnje prema licima koja su se nalazila u kolonama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto ste to zapisali? Ovo nikome nije poslato, odnosno poslato je negde, ali nikome nije upućeno, ni na koga nije adresirano. Mi ne možemo ovde da pronađemo da je neko primio ili zahtevao ovaj izveštaj. Vi kažete da je to jedan u nizi izveštaja, ali mi nemamo ostatak tog niza izveštaja, pa nas zato zanima zašto ste vi to zapisali.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kako možete da kažete da nikom nije upućen? Upućen je onome kome treba: komandi Prištinskog korpusa. Upućen je pretpostavljenoj komandi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao odgovor na zahtev koji su oni poslali?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije bilo posebnog zahteva, bilo je, znači, interesovanja, telefonsko, komandanta korpusa kakvo je stanje sa izbeglicama i da li im treba nekakva pomoć. A ovo pitanje zašto je izvešteno o preduzetim merama, odnosno o greškama koje su činili, ovaj, određeni vojnici, to je svakako i najvažnije pitanje koje je zanimalo komandu korpusa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa da onda pogledamo poslednju stranu, paragraf 3, gde vi govorite o problemima do kojih je došlo, o obezbeđenju stanovništva, komunalnim službama, Elektro-Kosovo i tako dalje ... Zašto Šiptari odlaze: "Pored ovih koje smo mi naveli, oni ističu još i sledeće razloge: 1) Šiptari odlaze iz zemlje po unapred

pripremljenom scenariju 'humanitarne katastrofe' kako bi se opravdalo bombardovanje i agresija". Odakle vam to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovde, znači, sve piše u ovom prethodnom. Rekao sam, znači: "Zanimljiva su gledišta organa lokalne samouprave o razlozima odlaska Šiptara u Albaniju".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Odakle vam te informacije, informacije o unapred pripremljenom scenariju humanitarne katastrofe ili ovo sledeće: "Šiptari odlaze i napuštaju teritoriju kako bi NATO pakt mogao ubuduće da neselektivno bombarduje sve ciljeve". Odakle vam to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa vidite, znači, vi čitate pitanja, a ne čitate uvod. U uvodu kaže: "Zanimljiva su gledišta organa lokalne samouprave", znači ljudi iz lokalne vlasti sa kojima sam razgovarao, znači, o ovim pitanjima. To su ljudi, znači, srpske nacionalnosti i drugih nacionalnosti sa kojima sam kontaktirao gotovo svakog dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajte onda sledeći deo dokumenta, jer posle toga prelazite na nešto sasvim različito: "Smatramo da je u narednom periodu potrebno da se učini sledeće kako bi se uspešno suprostavili NATO agresiji: ojačati jedinice u graničnom pojasu, predizeti radove o masovnom zaprečavanju u graničnom pojasu, u što kraćem periodu razbiti šiptarsko terorističke snage na teritoriji. Potrebno je da nas ojačate nekom jedinicom većih protivavionskih mogućnosti" i tako dalje. Vidite li to? Prema tome, odjednom menjate temu, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Potpuno, znači, sledeća ... Potpuno nova tačka. To su problemi koje iznosim, znači, koji postoje u mojoj jedinici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I interesantna je još jedna stvar. Zanima me da li možete to da objasnite. Zanimljivo je to da vaša daktilografkinja prve klase koja u paragrafu 1 i u potparagrafima od "A" do "D" sve kuca bez problema, a u paragrafu 3 je odjednom, bez

objašnjenja, promenila sistem označavanja potparagrafa i onda imamo tačke 1 i 2 i onda je poslednji potparagraf prvobitno nosio broj 3, a neko je to onda rukom morao da popravi u broj 4, kako bi ceo dokument imao smisla. Prema tome, upravo tamo gde se menja tema o kojoj govori dokument, sa izbeglica na ovo drugo, je mesto gde se menja i numeracija.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovu numeraciju i ovo šta je napisano hemijskom olovkom, to sam, znači, uradio ja, a daktilografkinja kuca onako kako sam joj ja zapisao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zar nije ovo dokument koji, na neki način, pruža odbranu za poteze vojske u vreme kada je međunarodna zajednica znala i imala dokaze o pokretu izbeglica, deo akcije prikriivanja, bez obzira na to kad je taj dokument zaista napisan?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovaj dokument sasvim realno odražava stanje u periodu za koji je napisan i on nema nikakve veze sa tim šta vi govorite. On govori o broju izbeglica. Istina on govori o broju izbeglica na osnovu podataka koji su dobijeni iz MUP-a, jer ja nisam brojao izbeglice i to nije bio moj posao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa upravo ste me podsetili, nije vaš posao bio ni da sa njima razgovarate, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To vi mislite da nije bio moj posao. Ja sam se ... Vi kažete da nemate nikakav osećaj prema ovome. Ja sam ipak imao osećaj prema tim ljudima i stotine ljudi sam spasio, znači, spasio njihove živote u kolonama koje je bombardovao NATO.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od čega? Od NATO? A kako ste to uspeli da uradite? Tako što ste ih usmerili da prolaze kroz mesta gde su se na obema stranama puta nalazila minska polja, a ne na taj način da ste ih vratili na ona mesta gde bi bili na sigurnom? Zašto ste ih poterali prema zapadu, a ne prema istoku?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Njih niko nije terao. Znači vi opet govorite o nekakvom teranju, a ja govorim o scenariju koji je napravljen van moje zemlje. I opet kažem, da li vi želite da vidite dokaze za taj scenario ili ćete reći da ti dokazi nisu relevantni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste ih to spasili bombi NATO?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Oni koji su poginuli, njima nije bilo spasa, ali oni koji su ranjeni, znači svima je ukazana pomoć u mojoj ratnoj bolnici. Znači bez razlike. Čak smo organizovali i davanje krvi da bi ti ljudi bili spašeni i vi ste to mogli da vidite, ali vas to, očigledno, ne zanima, na ovim video snimcima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. A sad moramo dosta brzo da prođemo kroz mesta zločina u vremenu koje nam je ostalo. Ne znam koliko će Sud da odredi trajanje poslepodnevne sednice. Idemo sada na tabulator 356.

SUDIJA ROBINSON: Imate još 10 minuta do pauze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da nismo ranije gledali 356, pa hajde da ga sada pogledamo.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovaj dokument smo gledali i ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je onaj dokument zajedničke komande, za koji ispada da je došao od vojske. Ako pogledamo Orahovac i Celinu (Celine) ... Želeo bih da kroz sve to prođemo brzo. Znači, događaj u Celini. Pretresno veće ima naš podsetnik i može da vidi o njemu pod "Celina". Videćete da se u tome govori i o kućici koja se odnosi na Orahovac, a stoji nešto malo severnije. Znači, osnova za vašu tvrdnju da su naši dokazi o Celini netačni je šta?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To što sam bio tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači sve ono šta svedoci kažu o Celini nije tačno, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Morate sada da navedete šta vaši svedoci kažu, jednoga po jednoga ili da mi to date u srpskoj varijanti da pročitam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se da ste kroz neka od ovih doku-

menata prošli sa optuženim i vi vrlo dobro znate da nije moglo u unakrsnom ispitivanju kroz sve to detaljno da se prođe. Svedok K-25 je rekao da ste vi u noći 24. marta opkolili selo tenkovima i pragama. K-25 je izneo iskaz koji potkrepljuje i čovek po imenu Agim (Agim) i čovek po imenu Isuf Jemini (Isuf Jemini). Isto tako o tome se govori i u knjigama "Kako viđeno, tako rečeno" i "Po naređenjima" (Under Orders). Možete li da nam ponudite bilo koji razlog zbog kog su svi ti ljudi sve to izmislili protiv vas i vaših snaga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Protiv mene oni nisu izmislili ništa, jer mene nigde ni ne pominju, međutim ako se vratite na ovaj dokument koji ste vi, ovaj, prvi ponudili, tabulator 356 ili tabulator 357 ili analizu koja dolazi, znači, u tabulatoru 359, videćete da to apsolutno nije tačno, da 24. marta na tom terenu nije bilo vojske. Znam da su pominjane i neke crne uniforme, dugi noževi, šta sve tu nije pominjano. To apsolutno nije tačno. Znači dejstva na ovome ovde planu počela su 25. 24. se nije ništa dešavalo na tome mestu. Prema tome, svi ti koji kažu da se nešto dešavalo 24. marta ili ne govore istinu ili jednostavno se ne sećaju, ne znaju datume, a ja, znači, ovde držim dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ćemo se za koji minut da se vratimo na taj dokument. Ovde se protiv vaših snaga navodi da je u 6.00 25. marta započelo granatiranje koje je trajalo do 8.00. Prage su stalno gađale celog dana prema selu. Vaše snage su u saradnji sa MUP-om ušle u selo. Spominju se i crne uniforme u kojima su vaše snage ušle, a naokolo su bili tenkovi i oklopna vozila. Isuf Jemini i Rešit Saljahi (Reshit Salihi), svedoci koje smo mi pozvali, govore iste stvari. Možete li da objasnite kako to da su ovi ljudi pogrešili u onome šta su rekli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ako govore o neprekidnom granatiranju, znači gađanju pragama, onda ja ne mogu ništa drugo da kažem, nego, znači, da ne govore istinu, jer to apsolutno nije tačno. Da su rekli da su prage bile prisutne, znači na asfaltnom putu celoga dana, ali da nisu dejstvovale, to bi verovatno bila istina. A razlog zbog koga oni to govore, to meni ... Taj razlog meni nije poznat. To je već njihov problem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Da vidimo šta je to sporno između vas i svedoka. Vi kažete da je tamo bilo teško naoružanje, ali kad oni kažu da je to teško naoružanje i korišćeno, to je sasvim neistinito?
SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Naoružanje je korišćeno samo za vatrene tačke, kako je i inače propisano, a ne za granatiranje sela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim se tu govori o spaljivanju kuća, o spaljivanju džamije i pljačkanju i to kažu mnogi svedoci: Agim Zeqiri, Jemini, Rešit Salihi, Sabri Popaj (Sabri Popaj) i tako dalje, a imamo i mnoge druge izjave o tome. Da li vi kažete da su ti ljudi sve to izmislili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi morate sad ... Vi mi čitate neke svedoke. Ja hoću da mi pročitate šta je svedok rekao, šta je to kome od njih opljačkano. Ja kažem da moja vojska nije pljačkala, znači, nikoga. To su, znači, redovni vojnici koji na sebi nose samo svoj borbeni ranac i u rancu samo svoju, znači municiju i suvi dnevni obrok i prvi zavoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čovek po imenu Agim Jemini (Agim Jemini) koji je nama rekao da se nalazio u svojoj kući, da se krio na gornjem spratu, zato jer je MUP uspostavio svoj štab u njegovoj kući, a kasnije su prešli u drugu kuću, kaže da je čuo kako oni koriste kod 444. Kodovi su korišćeni, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ali takav kod kakav kaže vaš svedok nikada se ne koristi i nikada nije korišćen. Prema tome i iz toga možete zaključiti da taj vaš svedok izmišlja stvari, jer ja sam već prošli put rekao da pored svojih radio uređaja za vezu sa svojim jedinicama, imao sam i uređaje za vezu sa MUP-om. Nikada nisam čuo taj kod 444 upotrebljen na taj način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sigurno postoji neki razgovornik u kom tačno stoji koji su kodovi korišćeni kog dana. Imamo li taj razgovornik negde?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se tiče razgovornika, oni su bili unificirani. Verovatno da ima negde, znači i takav razgovornik. Ali

razgovornik nema veze, znači, sa ovim, kako vi to ... Kodom, jer vi ovo ovde pominjete kao pozivni znak neke jedinice ili nekog pojedinca, a to se tako, znači, nije radilo ni u MUP-u ni u vojsci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gledajte, ovaj svedok kaže da je video kako su njegovu rodbinu odveli, iako nije video kako ih ubijaju, čuo je kako ih ubijaju pred njim i unutar njegovog imanja. On se zove Agim Jemini. E sad, vaša komisija je upotrebila jako mnogo napora da sakupi materijal za ovog optuženog, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Apsolutno ne i apsolutno nije tačno to šta kažete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa imamo ovde izjave svedoka, u stvari, ne svedoka, nego učesnika u događajima. Prikupljeni su televizijski materijali, osim ukoliko to nisu prikupili saradnici optuženog, a ne komisija. Isto tako komisija je sačinila jedan veliki broj dokumenata. Recite mi da li je ta komisija koristila pristup obaveštajnim podacima kako bi pokušala da pronađe stvari koje nepovoljno govore o svedocima u ovom Predmetu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Na koju vi komisiju mislite? Stalno govorite o nekoj komisiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O Komisiji za saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom. To je komisija Vojske Jugoslavije.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, ta komisija je, znači dobijala preko Ministarstva spoljnih poslova vaše zahteve, a u ovome konkretnom slučaju, ne u ovom slučaju, nego uopšte, vezano, znači, za prikupljanje ovih materijala koji su rađeni naknadno, znači postoji naređenje, ja ga nemam sa sobom, ali ja ću ga sigurno obezbediti, gde se naređuje, znači, svim komandantima da objasne određene, znači, određena mesta i određene događaje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. To smo već čuli, ali da li je ta komisija preduzela neke korake da pronađe podatke štetne po svedoke koji su svedočili protiv opvog optuženog, kao, na primer, protiv Agima Jeminija?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To uopšte nije bio cilj te komisije i ta komisija nema nikave veze ... Ona je radila, znači, isključivo vezano za pripadnike vojske i za jedinice Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite mi još jednu stvar. Da li vam je poznato bilo šta što nepovoljno govori o svedocima čija sam vam imena pročitao, koji govore o selu Celina? Da li vam je poznato bilo šta nepovoljno o njima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kako mi može biti poznato nešto o ljudima za koje nikad nisam čuo da postoje, koje nikad nisam sreo u životu. Znači, ja ne znam ko su ti ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidim. Dobro. To je vaša teritorija. U proleće 1999. godine eshumirano je 69 leševa. To može da se pronade u knjizi "Po naređenjima". Da li vam je to poznato?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije mi to poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate koliko je, otprilike, ljudi ubijeno u Račku (Recak)?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U Račku?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to se ... Stalno se spominje, spominje se neka brojka, ali vi kažete "ubijeno", ja kažem "poginulo" u borbi u Račku, oko 40, 45 ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A to znate. Da. Negde oko 40. 69 nije dvostruko više od tog broja. Svedok Agim Jemini i svedok Jusuf Jemini kažu sa su čuli razgovor preko radio veze u kome je rečeno da ovo šta se ovde dogodilo, da je masakr bio duplo gori od Račka. Znači u to vreme MUP i Vojska Jugoslavije su vrlo verovatno mislili da je taj događaj bio duplo gori ili kako su oni verovatno mislili, dva puta bolji od događaja u Račku. Jeste li vi čuli taj radio saobraćaj? Jeste li vi čuli razgovor u kom se broj mrtvih u Celini upoređuje sa brojem mrtvih u Račku?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ma to je čista izmišljotina. Tako nešto nisam čuo. A da li ste vi čuli, gospodine Najs, da je, znači, na Kosovu jedan čovek osuđen za navodni zločin u Celini, u Beloj Crkvi (Bellacerke) i u Maloj Kruši (Krushe e Vogel) na 20 godina robije i da se i danas nalazi u zatvoru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ćemo na to još kasnije da se vratimo. Osim toga, vi ste rekli u vezi sa Celinom da tamo nema nikakvog šumarka. Pogledajmo, molim vas, sada ovo. Ovo nije dokazni predmet. Možda će svedok moći da nam kaže da li to zaista pokazuje Celinu. Ovo su snimci koje je snimila holandska policija. Dakle, uzmite vremena koliko vam je potrebno i recite nam, uopšteno govoreći, da li prepoznajete da je ovo Celina?

(Video snimak)

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne. Ovo može biti bilo koje od tih sela. A može biti, recimo, Velika Kruša (Krushe e Madhe), pre nego Celina. Ali bi ovde trebalo pustiti snimak gde se vidi put.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde možemo dobro da vidimo spaljene kuće. Kako se to dogodilo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U kom periodu su spaljene te kuće.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje molim. Recite nam kad hoćete tačno da zaustavimo traku kako biste tačno proverili šta se na njoj vidi. Dobro. Zaustavimo ovde. Ovde vidimo i druge stvari. Da li sada vidite da je to Celina?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ama ... Ovo je takav snimak i snimljen je iz vazduha i nigde ne pokazuje komunikacija. Može da bude bilo koje selo od Prizrena do Zrza (Xrxë).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde god da se ovo nalazi, u svakom slučaju vidimo neki šumarak tamo u daljini.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo, ako vi ovo nazivate šumarkom ...

Ovo su, znači, vrzine pored puta i vrzine oko njiva. Ovo se ... Ili, eto, da kažemo da je šumarak, ali nije nikako šuma, jer na tom delu, znači, nema šuma. Ali ovo, znači, vi prikazujete ... Ako je ovo šta vi prikazujete Celina, onda taj deo gde se nalazi taj šumarak se nalazi, znači, prema selu Nogavac (Nagafc), između Celine i Nogavca.

(Kraj video snimka)

SUDIJA ROBINSON: U redu. Sada je vreme za pauzu. Idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, pre nego što se vratimo na jedno drugo mesto zločina, neću moći da pređem sve, vretiću se na neka ... Hteo bih pre toga da se vratimo na jedan drugi deo vašeg svedočenja. Pretresno veće je upoznato sa teritorijom. Sada bih zamolio da pogledamo atlas, dokazni predmet 83, strana 10. Tu imamo crvenu strelicu koja obeležava određeno mesto, vidimo Ljubiždu zapadno od Prizrena, tu se vidi Ljubižda (Lubizhde), zar ne? Možete da vidite, to je zapadno od Prizrena i kao što ste nam vi rekli, to je ispod planine Paštrik.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U redu je, vidim. To je, znači, ona Ljubižda koja se nalazi ispod planine Paštrik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste predočili, to je već usvojeno kao dokazni predmet 476. Mi ćemo sada da pustimo samo jedan mali deo, kako bismo se svi podsetili o čemu se radi.

(Video snimak)

Novinar: Odakle ste?

Izbeglica: Iz Ljubižde.

Novinar: Koja je to opština?

Izbeglica: Prizren.

Novinar: Dobro, recite nam šta se desilo sa vama proteklih nekoliko dana?

Izbeglica: Pre pet dana smo bili u šumi.

Novinar: Dobro.

Izbeglica: I tu je bila armija.

Novinar: Dobro.

Izbeglica: UČK.

TUŽILAC NAJS: Ne dobijamo prevod, časni Sude.

Novinar: UČK?

Izbeglica: Da.

Novinar: Koliko je vas bilo tamo?

Izbeglica: Bilo nas je nešto oko 200.

Novinar: Žena, dece ...

Izbeglica: Žena, dece i muževa.

Novinar: Dobro. Jesu ti UČK bili naoružani?

Izbeglica: Jesu.

Novinar: Šta su ... Jesu vam davali hranu i vodu?

Izbeglica: Nisu.

Novinar: Nisu vam davali ni hranu ni vodu. Znači pet dana ništa niste jeli?

Izbeglica: Ništa nismo jeli i više od pet dana ...

Novinar: U planini.

Izbeglica: Da.

Novinar: Znači oni su vas držali kao taoce.

Izbeglica: Da.

Reporter: Dobro ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi se sećate ovog dokaznog predmeta, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se da sam vam ja postavljao pitanja o integritetu dokaznih predmeta koje ste vi predočili. Da li sam u pravu ako mislim da ste ovo predočili kao jedan dokazni predmet koji ima pun integritet i to upravo zbog neprikosnovenog integriteta novinara?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Već sam rekao, znači, da se radi o profesionalnim novinarima Radio-televizije Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja želim da saznam koja je osnova po kojoj vi tražite od sudija da se oslone na ovaj materijal, budući da se radi o vašem materijalu i dakle pouzdanost može da se temlji samo na vašim odgovorima. Vi kažete da možemo da se oslonimo na ovaj dokument, odnosno na ovaj video snimak?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako možete potražiti taj video snimak od Radio-televizije Srbije ukoliko imate nekakve sumnje u njegovu autentičnost ili u bilo šta drugo vezano za taj snimak.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo da pogledate fotografiju na kojoj se nalaze dve osobe. Pretresno veće se seća da se u jednom trenutku na ovom video snimku videlo dete kako stoji kod nogu žene sa kojom se razgovaralo. Šta god se dešavalo na tom području, značilo bi da se dešavalo u vašoj zoni odgovornosti, gospodine Deliću, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da li vi prikazujete ovo da je ovo isečak iz ovog materijala? Ja ne prepoznajem, znači, ovu ženu i ovu devojčicu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo pitanje po pitanje. Šta god da se desilo na tom području, značilo bi da se dešavalo u vašoj zoni odgovornosti, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja znam šta se dešavalo u mojoj zoni odgovornosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imajte na umu da ste položili svečanu zak-

letvu i vi kažete da se ništa loše nije desilo u Ljubiždi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U Ljubiždi ...Trebalo da kažete ... Ako već kažete da se nešto tamo loše desilo, da kažete kada se tamo nešto loše desilo. U Ljubiždi je vojska ulazila više puta prilikom sukoba, znači, sa teroristima na granici koji su se spuštali prema selu Ljubižde i selo Ljubižde je jednom ili dva puta kontrolisano.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta ste rekli, kog datuma je Ljubižda prvo proverena, budući da imamo dnevnik i to ćemo, naravno, da proverimo ... A proveri ćemo i druge dokumente iz tog vremena koje možda imate sa sobom u vezi sa Ljubiždem. Recite nam kada je prvog dana vaša vojska ušla u selo i počela da ga kontroliše?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je bilo, znači, 1998. godine. Prvi put, verovatno septembra ili oktobra meseca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A zatim? Kada je bilo nekih borbi ili kada je korišćeno vatreno oružje ili kada je došlo do bilo kakve neprijatne situacije u Ljubiždi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Direktno u Ljubiždi ne, ali verovatno i 27., odnosno 28. januara, kada je, znači, jedna grupa iz Albanije na pravcu Ljubižde ušla u našu zemlju, a isto tako, znači i 14. decembra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A period pre 8. aprila 1999. godine kada, na osnovu ovog dokumenta koji imamo ovde, stoji da je tada sačinjen ovaj video snimak koji ste predočili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se vojske tiče, vojska se tad nalazila, znači, na svojim položajima koji nisu direktno obuhvatali Ljubiždu. Znači granične jedinice su bile na svojim položajima iznad sela Ljubižde. A samo selo Ljubižde ... Znači nemam podataka da je vojska posebno u to selo ulazila, a mogla je da uđe, znači, više puta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne prepozajete ovu fotografiju koja se nalazi pred vama, fotografija majke i ćerke? Ja ću da vam dam priliku da čujete jedan intervju. Imamo transkript koji nije veoma precizan, na engleskom. Vreme je ograničeno ...

ADVOKAT KEJ: Da li možemo da saznamo o čemu se radi? Meni zvuči kao da se radi o nekom poznatom materijalu, odnosno o materijalu koje Tužilaštvo pokušava da uvede tokom svog unakrsnog ispitivanja, dakle da se radi o izjavama koje su dale neke osobe. Nadam se da nije tako, ali vidim ovde datum 11. jul 2005. godine. Dakle to je datum izjave i izgleda kao da se radi o izjavi koju je dala osoba koja je možda potencijalni svedok, a čiji bi iskaz trebao da se predoči tokom faze pobijanja dokaza. Ponovo se nalazimo u situaciji u kojoj smo bili pre nekoliko meseci kada smo se bavili dokaznim predmetima svedoka Jašovića.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, da li se o tome radi?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Stav Pretresnog veća je bio veoma jasan. Izjave mogu da se predoče svedocima. Ja naravno ne želim sada da dajem bilo kakve upute svedoku, ali izjave mogu da se predočavaju i ja bih hteo da predočim tri paragrafa jednog intervjua koji je snimljen i onda ću da zatražim komentare od svedoka. Na žalost, strane nisu obeležene, ali, gospodine Deliću, objasniću vam nešto. Ova žena, čiji ste snimak vi predočili, ne traži da bude anonimna. Njeno ime je Mira Nerijova, rođena je 1962. godine i to u Kalešjaku kod Tuzle. Da li vi znate bilo šta o ovoj ženi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, ne znam ništa. Ništa mi nije poznato o toj ženi.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, u transkriptu stoji da ona traži da ostane anonimna. To sam i ja čuo. Ali ona ne traži da bude anonimna?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ne traži. Zamolio bih Pretresno veće da pogleda četvrtu stranu transkripta, treći red, mada sam rekao da se ne radi o preciznom transkriptu. Ja ću da budem zahvalan prevodiocima ukoliko oni samu budu mogli da prevedu. Nadam se da imaju dokument pred sobom. Prvi deo traje nekoliko minuta. Gospodine Deliću, osoba sa kojom se razgovara, njoj je pokazan video snimak koji ste vi predočili. Ona je rekla da je to ona. Gospođa

Diklić (Diklich) će sada da pusti deo snimka i videćemo prvi od tri dela.

(Video snimak)

Istražitelj: "Možete li komentarišete sadržaj intervjua.

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: Molim vas, recite nam nešto više o tom intervjuu. Šta ste rekli novinaru? Zašto ste to rekli?

Mira Nerijovaj: Dakle uhvatili su nas u planini i doveli su nas u selo Tonaj.

Istražitelj: A ko vas je zarobio?

Mira Nerijovaj: Srbi.

Istražitelj: Šta to znači Srbi? Srpska vojska ili policija?

Mira Nerijovaj: Vojska.

Istražitelj: Dakle vojska. Da li su oni bili stacionirani u vašem selu ili su samo došli tada, tog trenutka?

Mira Nerijovaj: Ne, oni nisu bili tamo stacionirani. Oni su tada došli.

Istražitelj: Ta grupa ljudi, koliko je bila velika?

Mira Nerijovaj: Bilo ih je otprilike tridesetak.

Istražitelj: Da li su bili naoružani?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: Da li se sećate koju vrstu oružja su imali sa sobom?

Mira Nerijovaj: Sećam se da su imali mašinke.

Istražitelj : Da li se sećate nekog drugog oružja, 'kalašnjikovi' (kalashnikov)? Da li se sećate da li su imali ručne bacače? Da li možete da nam kažete nešto o tome čaga se sećate?

Mira Nerijovaj: Ne, ne sećam se tog trenutka.

Istražitelj: Dakle oni su došli u selo 14. aprila 1999. godine?

Mira Nerijovaj: Oni su bili tamo 12. aprila 1999. godine, a ispitivali su nas, odnosno sa mnom su razgovarali 14. aprila 1999. godine.

Istražitelj: Znači 12. aprila su došli u selo. Da li su razgovarali tada još sa nekim ljudima?

Mira Nerijovaj: Ne mogu vam reći, ne znam.

Istražitelj: Recite mi šta mislite da je bio razlog što su oni došli 12. aprila, dakle dva dana pre intervjua?

Mira Nerijovaj: 12. aprila oni su nas zarobili. Izdvojili su 15 muškaraca iz grupe i pogubili su ih pred nama.

Istražitelj: A gde su ih pogubili? U samom selu?

Mira Nerijovaj: Ne, na planini Deli i Ujit.

Istražitelj: Da li ste vi bili prisutni kada su ih pogubili?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: I svi članovi vaše porodice?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: I vaša deca?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: Dakle svi su bili prisutni kada je pogubljeno tih 15 muškaraca iz vašeg sela?

Mira Nerijovaj: Da, njih su pogubili ispred nas.

Istražitelj: A da li su pogubili nekog člana vaše porodice?

Mira Nerijovaj: Da, pogubili su mog supruga i mog devera.

Istražitelj: Znači izgubili ste dva člana porodice?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: A to se desilo 12. aprila 1999. godine?

Mira Nerijovaj: Da.

Istražitelj: A šta se desilo nakon toga, nakon pogubljenja?

Mira Nerijovaj: Hteli su da odvedu i našu decu, odnosno naše sinove. Među tih 15 muškaraca bilo su i tri mladića. Dakle ukupno njih 15. je pogubljeno. Dakle bilo je 12 muškaraca koji su bili stariji, a trojica su bila jako mlada.

Istražitelj: Da li znate iz kog razloga su ih pogubili?

Mira Nerijovaj: Ne, nisam shvatila koji je razlog. Bila sam potpuno izgubljena tada.

Istražitelj: Da li se radilo o pripadnicima OVK?

Mira Nerijovaj: Ne, svi su bili civili.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, nadam se da ste pratili ovo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da. Pratio sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam, molim vas, da li u operativnoj knjizi vaše brigade postoji bilo kakav zapis o tome da je otprilike 15 ljudi umrlo u tom selu, tada, u to vreme?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: A ta knjiga je kod vas, znači vi to možete da proverite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imate jako dobro pamćenje, gospodine Deliću. Molim vas recite nam da li je 15 muškaraca umrlo u tom selu tada, u to vreme?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nemam takvih saznanja da je 15 muškaraca umrlo, znači, tada u tom selu i priča ove žene, znači, 2005. godine ... Vi pozivate ženu na Kosovu i očekujete da vam govori drugačije od ovoga što je govorila sada. Ona može da govori samo na jedan jedini način i vi to dobro znate, jer ne možete sa Kosova da obezbedite ni jednoga svedoka koji će svedočiti pred

ovim Sudom, a posle toga da se vrati na Kosovo, ukoliko ne svedoči samo na jedan jedini način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidim da li sam dobro shvatio ovo šta ste rekli. Pre svega, da li vi želite da kažete da ova žena, Mira Nerijovaj, da ona mora da laže? Da li ste spremni to da kažete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači, pokazala ... Znači, gledali smo snimak koji je dala za našu televiziju, znači da je lagala tada, jer dva puta nije mogla da govori istinu. Ovo su dve potpuno različite izjave. Je li objasnila zbog čega je dala onu izjavu, prvu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Potpuno ispravno. Upravo tako. Vi ste bili tamo. Vi recite sudijama pod kojim okolnostima ljudi ne govore istinu novinarima RTS-a?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja nisam bio tamo. Ljudi apsolutno nisu imali razloga u to vreme da ne govore istinu, a sad imaju razloga da ne govore istinu, jer ukoliko kažu bilo šta što ne odgovara, znači sadašnjoj vlasti na Kosovu i što ne odgovara OVK, za njih više mesta na Kosovu nema. Vi to dobro znate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je vaše mišljenje, vi, naravno, imate pravo na takvo mišljenje, ali da li je vaše mišljenje da ne postoji kosovski Albanac koji je spreman da kaže istinu o svemu tome, ukoliko mu pristupe predstavnici Tužilaštva? Da li to želite da sugerišete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Može da govori samo jednu vrstu istine: ona istina koja odgovara, znači opštoj, znači slici kakva je ovde data. Inače da kaže istinu i da se vrati na Kosovo ... Pa vi dobro znate da nijednog svedoka niste uspeli da obezbedite, osim ako ga niste prebacili u Evropu (Europe), a imate par takvih. Svako ko kaže bilo šta protiv OVK, taj nema više šta da traži na Kosovu i Metohiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste izneli primedbu o jednoj ženi koja je izgubila supruga i druge članove porodice. Razmislite malo o tome da li i dalje ostajete pri integritetu ovog snimka RTS-a ili možda ipak mislite da postoje neki problemi sa tim snimkom?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja uopšte ne mislim da postoje ikakvi

problemi, a, znači, pošto su ljudi koji su snimali taj snimak, takođe se mogu pojaviti na ovome Sudu, znači da o tom snimku svedoče. Oni koji su ga snimali direktno, da li su ovu izjavu uzeli pod prisilom ili je ta žena govorila i mislila tako kako je izjavila. Ja upravo mislim da je ovaj drugi snimak uzet pod prisilom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, pogledajmo sad transkript, dve strane kasnije, gde se intervju nastavlja u 12.20. Gospodine Deliću, gledajući vaš video snimak, da li se sećate da je sa tom ženom bilo i jedno dete kad se s njom razgovaralo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je i jedno dete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pogledamo sledeći deo video snimka, istina koju možda nije lako prihvatiti i lako se setiti, jeste da je život bio veoma jeftin kada je NATO intervenisao i da su ljudi mogli da budu veoma lako ubijeni i da je lako moglo da im se preti, zar ne, gospodine Deliću?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U svakom ratu, znači, ima određenih problema. Upravo zbog toga se posebno uvek insistira na disciplini, znači da pojedini ljudi ne bi mogli da rade šta im je volja, već da se svi pridržavaju naređenja i zakona. To je važno za moju jedinicu. Ali da li mogu ja na svom jeziku da vidim taj transkript, jer mi vi samo govorite o nekom transkriptu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na žalost ne. Imali smo samo ograničeno vreme na raspolaganju kako bismo našli ovu ženu čije ime nam niste saopštili i učinili smo sve šta smo mogli kako bismo obezbedili ovaj materijal, kako ne biste morali da budete ovde prisutni i sledeće nedelje. Molim sad da se dalje pusti snimak.

(Video snimak)

Mira Nerijovaj: Odveli su me na jedno polje i rekli su mi da moram da kažem sve šta mi oni budu rekli. Plašila sam se i onog trenutka kada su fokusirali kameru, moje dete je došlo iza mene. Jedno civilno lice je prišlo mojoj ćerki, odveo je i rekao joj 'nemoj da se plašiš' i

dao joj dve bombone. Meni je rekao da nastavim da izgovaram one reči koje mi je rekao. To mi je dva puta rekao, ali ja to jednostavno nisam mogla da uradim. Treći put me je ponovo to pitao, ali onog trenutka kada su počeli da snimaju, ja jednostavno to nisam mogla da kažem, nisam mogla da izgovorim te reči. Ponovo su mi to rekli četvrti put, ali jednostavno i dalje nisam mogla to da uradim, jer sam bila bez vazduha. Onda su mi rekli 'ili ćeš da počneš ili ćemo da ti ubijemo ćerku'. Nisam znala šta da uradim, samo sam pogledala u stranu da vidim šta joj rade. Moju ćerku su odveli bliže njima i stavili su joj nož pod grlo i onda su mi rekli 'ili ćeš da govoriš ili ćemo joj odseći glavu''.

Istražitelj: Ako ne možete da nastavite, napravićemo pauzu.

Mira Nerijovaj: Ne, ne. Govoriću o onome šta su nam radili. Ja sam morala da nastavim. Rekli su nam da nas je mučila OVK, ali ja nisam znala šta je OVK, budući da nikada nisam videla njihove uniforme. Rekli su mi da moram da kažem da su nas mučili, da nam OVK nije dozvolila ništa da pijemo ili da jedemo, a da kada je stigla jugoslovenska vojska, da su oni prisilili OVK da ode, da napusti selo i onda nam je jugoslovenska vojska pomogla. Ja sam to morala da kažem. U suprotnom bi mi ubili ćerku.

Istražitelj: Tokom čitavog intervjua, da li su oni držali vašu ćerku ili su je pustili?

Mira Nerijovaj: Kada sam počela da govorim, pustili su je. Ali do tada su je držali.

Istražitelj: To vas pitam jer na video snimku vidimo da je vaše dete s vama. Zajedno ste.

Mira Nerijovaj: Da, ali na početku su je odveli.

Istražitelj: Da li to znači da su pet puta ponovili ono šta ste vi trebali da kažete? Da li je to tačno? Dakle, u tom trenutku su vam odveli dete?

Mira Nerijovaj: Da, da. U tom trenutku. A onda kada sam ja počela da govorim, pustili su je.

Istražitelj: Da li to znači da su vam pet puta ponovili ono šta ste morali da kažete?

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bismo uštedeli na vremenu, zaustaviću se ovde. Gospodine Deliću, majka je takođe imenom spomenula svoju ćerku, ali to ne moramo da ponovimo. Šta možete da kažete u vezi sa ovim šta ste upravo videli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Mogu da kažem da ste se mnogo trudili, gospodine Najs. A ako se već toliko trudite, mali je trud, znači da se pozovu, znači ljudi koji su bili sa druge strane, da potvrde da li je ovo šta govori ova žena istina. Ovo ne liči na moje vojnike, ovo ne liči na snimatelje Radio-televizije Srbije. Ja razumem ovu ženu i razumem ovo šta ona govori, jer ona ne sme da govori drugačije, jer ona želi da živi i dalje na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, vi svi to kažete za kosovske Albance i pretpostavljam da ćete da kažete da ne postoji niti jedan koji će da kaže istinu ovom Sudu, ukoliko je to suprotno vašoj istini.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, vi mi samo imenujte Albance koji će doći sa Kosova da vam svedoče protiv OVK. Evo, sad mi imenujte jednoga, ako možete. A ako treba da svedoče protiv Srba, naći ćete 10.000 do 15.000, 50.000 ... Ili koliko vam treba. Ja znam za taj problem Tužilaštva. Svaki svedok koji bi vam svedočio protiv OVK, mora sa Kosova da se preseli u Evropu i da mu se promeni, znači, ime, zajedno sa svojom porodicom. Na Kosovu možete da govorite samo na jedan jedini način: onako kako diktira OVK.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, zaustavimo se ovde na trenutak. Ja ću ponovo da vas pitam nešto šta sam vas ranije pitao, a sada u svetlu ovoga šta ste upravo rekli. Postoji jedna ogromna količina materijala, materijali koji dolaze od međunarodne zajednice, od naših istražitelja i iz drugih izvora, a koji pokazuje da su Srbi ubi-

jali i proterivali kosovske Albance sa Kosova. Možete li da mi kažete da li postoje Srbi koji mogu ovde da dođu i govore o tome, jer vi ste nešto slično rekli o kosovskim Albancima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam svakako rekao i o ubijanju kosovskih Albanaca. Ovde sam naveo i broj Albanaca koje je ubila moja jedinica. Znam da je sličnih situacija bilo i u drugim jedinicama, ali tu se ... Za moju jedinicu ja sam rekao da se radi o osam ljudi, što znači da nikad ni u jednom momentu nisam, znači, negirao, znači, da je bilo ubijanja. A da li vi znate, gospodine Najs, da je daleko više Albanaca ubijeno u periodu od kada snage Ujedinjenih nacija (United Nations) kontrolišu Kosovo nego za celo vreme rata? Ta činjenica vam verovatno nije poznata. Sada kada na Kosovu nema Srba, poginulo je više Albanaca nego u ratu.

TUŽILAC NAJS: Gospodine Deliću, vi se trudite da se ovde uvredljivo ponašate. Možete da nastavite ako mislite da je to od pomoći. Ali hajde da se sada vratimo na patnju ove žene i njenog deteta. Molim privatnu sednicu za to.

SUDIJA ROBINSON: Da, privatna sednica.

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, sada ste identifikovali Drugi motorizovani bataljon kao grupu koja je bila prisutna u tom selu, tom prilikom.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Bataljon nije grupa. Bataljon, znači, ima svoju formaciju, on ima, znači, svoju zonu i rejon dejstva u kojem se nalazio, prema tome ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, gospodine Deliću. Nisam siguran da je ovo razjašnjenje baš potrebno. Recite mi sledeće: da li ste vi ranije, kada ste prezentirali ovaj video snimak, ikada spomenuli da je tamo u to vreme bio jedan bataljon vojnika? Mi znamo šta je ova žena rekla

o tome. Jeste li vi spomenuli da je bila grupa vojnika i koja grupa?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to je očigledno iz izjave žene, znači vidi se da je tamo bila vojska, ali ja nisam pomenuo Drugi bataljon, jer za to apsolutno nije bilo potrebe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imamo li bilo kakve dokumente iz onoga vremena koji pokazuju da je Drugi bataljon bio prisutan u tom selu toga dana i objašnjenje kako je tih 12 ili 15 ljudi izgubilo život.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Apsolutno. Znači ja sad ne mogu da kažem da li postoje ta dokumenta, znači da se govori konkretno o tom selu, ali dokumenta sva postoje i sva dokumenta se nalaze, znači, u arhivu. Ali ostajem pri onome šta, sam rekao, znači ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ćemo onda, na primer, ako ikada dobijemo sredstva i saradnju potrebnu da dobijemo pristup tim dokumentima, videti da dokumenti zaista pokazuju da su ti ljudi ubijeni i da su bili pripadnici OVK?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ja znam da će moj komandant toga bataljona doći ovde da svedoči.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imamo li ovde neku od njegovih izjava? Ko je bio taj komandant?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ima u ovome tabulatoru, znači to je bio Vlatko Vuković, potpukovnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li to onaj čovek koji onako intenzivno ne podnosi Natašu Kandić?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Moguće da je on.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čovek koji je odbio da pročita materijal koji mu je dala Komisija za saradnju Vojske Jugoslavije, odnosno vi, zato jer ne podnosi tu ženu, je li to taj čovek?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Opet ste u krivu. Znači čovek je pročitao taj materijal, a to što lično ne podnosi neku osobu, to je njegova stvar, ali je pročitao materijal.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, nije. Rekao je da to nije čitao zato jer nju ne podnosi. Hoćete da vam to pronađem u dokumentu? Vi ste te materijale doneli ovamo, gospodine Deliću i vi treba da znate šta piše u njima. Hoćete da vam sada to potražim?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne morate vi da tražite u mojim materijalima ništa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Taj čovek je, znači, čovek koji na ovaj ili onaj način može relativno lako da se nagovori, prvo da poveruje da je "Kako viđeno, tako rečeno" napisala Nataša Kandić i zatim da o njoj izrazi vrlo oštre stvari u izjavi koja je sačinjena za potrebe ovog Suda. Ovde piše "Autor knjige mi se gadi i zbog laži sadržanih u njoj nisam pročitao celu knjigu". To je taj Vuković. Da li vi mislite da je Vuković vrsta čoveka koji bi mogao da počini ova ubistva o kojima smo upravo čuli? Da li smatrate da bi on to mogao da uradi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Apsolutno ne. Nikada. On je profesionalni vojnik, porodičan čovek i apsolutno nikada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kako onda to da je od svih mesta, upravo u tom udaljenom selu bila ta žena koja je Radio-televiziji Srbije ispričala jednu takvu dobru verziju priče koja oslobađa vojsku svake odgovornosti? Kako je došlo do toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, zar bih ja doneo pred ovaj Sud nekakvu priču za koju bi se kasnije pokazalo, znači, da je nešto sasvim drugo? Znači ja tražim da na ovaj Sud dođu i oni koji su snimili tu priču i oni koji su bili prisutni. Meni je jasna vaša namera i zbog čega ste se mnogo potrudili, znači, oko ove priče. Ali ja vam kažem kakve su priče na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Objasnite nam ... U stvari, recite nam, gospodine Deliću, jer ne želimo da osećate da ste na bilo koji način ograničeni, šta mislite kad kažete "sve šta sam ja preduzeo", jer sve šta vi, zasada, znate je to da je jedan istražitelj otišao na Kosovo, pronašao osobu koja je za vas bila anonimna i sa njom razgovarao.

Ako vi želite da sugerišete da je urađeno nešto više od toga, onda to treba sada da uradite.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja, znači, kažem da na Kosovu ne možete razgovarati sa osobom i da vam ta osoba kaže nešto pozitivno o Srbima ili o vojsci, ako misli da i dalje živi na Kosovu i to vaši istražitelji dobro znaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želite li tome još nešto da dodate? Ako želite još nešto da kažete o tome da je Tužilaštvo nešto pogrešno uradilo, to morate da kažete. Ja to više neću da tolerišem, jer ovo nije prvi puta da se nešto ovako kaže. Da li još nešto želite tome da dodate?

SUDIJA ROBINSON: On nije išao toliko daleko, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, časni Sude, onda idem dalje ...

SUDIJA BONOMI: Šta vi kažete, koliki je bio stepen pritiska OVK u aprilu 1999. godine na ženu u tom položaju?

SVEDOK DELIĆ: Je li to pitanje upućeno meni? Pa u momentu, znači, kada je snimana ta emisija, očigledno da tog momenta tamo nije bila OVK. Tamo je, znači, bila naša vojska. A kakav je pritisak danas, to je sasvim druga stvar. Ja tvrdim da na Kosovu, znači, ne može niko govoriti lepo o vojsci, policiji i o Srbima, a da ostane da živi na Kosovu. Ja sam danas ovde napomenuo, znači, jednu stvar i sad bih želeo da je pročitam, a radi se, znači, o tome kako svedoče, kako svedoče albanski svedoci.

SUDIJA ROBINSON: Šta ćete da pročitate i iz čega ćete to da pročitate?

SVEDOK DELIĆ: Čitam iz moje beležnice, sveske koju sam ovde napravio. Pošto govorimo, znači, o ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li da znamo nešto više o izvoru

toga šta ste zapisali u svoju beležnicu i doneli ovamo, kako bismo pomogli sudijama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam izvor, jer o ovome sam razgovarao, znači, sa predsednikom opštine Orahovac (Rahovec) koji je takođe bio šest godina u zatvoru u Prizrenu i Kosovskoj Mitrovici (Mitrovica). A ovoga čoveka o kome govorim gledao sam i na televiziji kada je iz zatvora "Kosovska Mitrovica" prebačen u zatvor "Kraljevo", po sporazumu da tamo izdržava kaznu.

SUDIJA ROBINSON: Kada ste napravili tu belešku?

SVEDOK DELIĆ: Ovo sam napravio, znači, pre pet ili šest dana.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja neću da sprečim ovog svedoka da kaže ono šta želi, iako se meni ne čini da se to na bilo koji način kvalifikuje kao nešto šta će da bude od pomoći za ovaj Sud. Vi morate o tome da odlučite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću će to da reši prilikom dodatnog ispitivanja.

SUDIJA BONOMI: Ja sam zapravo želeo da završimo ono šta sam vas ja maločas pitao, jer meni se čini da nije odgovor na moje pitanje bilo to da vi kažete da je vaša vojska bila tamo iz bilo kog razloga. Mene zanima kakav je bio stepen pritiska na jednu kosovsku Albanku koja se nalazila u takvoj situaciji u aprilu 1999. godine, jer ona je tada učinila upravo ono šta ste vi rekli da danas nijedna kosovska Albanka neće da uradi.

SVEDOK DELIĆ: Gospodine Bonomi, apsolutno mi nije jasno to šta me pitate. Ja ne mogu da odgovorim kakav je pritisak ta Albanka trpela od OVK. OVK nije bila u tom momentu kada je sniman onaj materijal, nije bila prisutna. Ta žena je upravo rekla da je OVK, znači, oterana sa toga terena.

SUDIJA BONOMI: Znači vi kažete da je situacija tada bila drugačija

od sadašnje situacije, da kad je OVK očišćena iz njenog područja, da oni njoj više nisu predstavljali pretnju i da je ona onda bez problema govorila dobre stvari o Srbima, a da je situacija danas drugačija. Da li sam vas dobro shvatio?

SVEDOK DELIĆ: Danas je situacija sasvim drugačija. Je li želite dokaze, znači, da ... I to nezavisne dokaze od UNMIK policije ili od nekog drugog da ih sad prezentiram, o tome kakva je sad situacija tamo.

SUDIJA BONOMI: U ovom trenutku nije na meni da donesem takvu odluku. To će u jednom trenutku morati da se učini, ali sada sam ja samo hteo da znam tačno kakva je razlika za tu ženu bila u njenoj situaciji 1999. godine i sada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, razumete problem. Kada nema OVK u blizini i kada OVK ne vrši nikakav pritisak, kada se tamo nalazi samo jedna dobro vojska, zašto bi jedna kosovska Albanka bila spremna da kaže sve one lepe stvari o vojsci za koje vi kažete da ih je rekao Radio-televiziji Srbije?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ona apsolutno nije rekla nikakve lepe stvari. Ona je rekla nešto što je sasvim normalno i uobičajeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem. Recite mi ko je identifikovao ovaj snimak kao nešto šta biste vi ovde trebali da pokažete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači ja sam ove snimke po određenim, znači, oblastima koje sam dobio od pravnih savetnika, tražio sam video materijale i znao sam da postoje, znači u Radio-televiziji Srbije i pozvao sam, znači, tog urednika da mi te snimke, znači, obezbedi da ih pogledaju pravni savetnici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je to? Gojković?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gojković?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, Gojković, znači, nema nikakve veze sa tim. On nije pravni savetnik gospodina Miloševića. To je

Tomanović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači oni su to odabrali. Vi ste to pogledali i šta možete da nam kažete o tom snimku? Ništa?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja mogu reći ono šta sam rekao i tada i ja ne odustajem od onoga šta sam rekao, ali pošto vi imate i izražavate sumnju u taj, znači, snimak, ako ljudi već postoje, ja verujem da su voljni da dođu na ovaj Sud i da oni kažu svoje mišljenje o tome da li su uzeli taj snimak pod prisilom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Druga motorizovana brigada se tamo nalazila i to je bila vaša zona odgovornosti. Objasnite nam to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije Druga motorizovana brigada, Drugi motorizovani bataljon, odnosno njegovo delovi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala na ispravci. Znači vi, kao rukovodeći starešina, morali ste da imate sada na raspolaganju dokumente o tome šta su oni radili 12., 13. i 14. aprila, samo ako hoćete, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako da mogu obezbediti, znači sve materijale koji postoje, a koji su vezani za Drugi motorizovani bataljon.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ne znam da li želite da sada počnem sa sledećom temom?

SUDIJA ROBINSON: Ovo je možda prikladno vreme da završimo sa radom za danas. Nastavljamo sa radom sutra u 9.00.